

Lausunto kansallisen vesihuoltouudistuksen visiosta ja sen toimeenpano-ohjelman luonnoksesta

16/10.00/2021

Tekla 21.01.2021 § 5

Valmistelija: tekninen johtaja Erik Forstén
puh. 040 844 5593
etunimi.sukunimi@luumaki.fi

Suomessa aloitetaan vuonna 2021 kansallisen vesihuoltouudistuksen toteuttaminen. Maa- ja metsätalousministeriö on lähettänyt lausunnoille uudistuksen vision sekä toimeenpano-ohjelman luonnoksen. Luonnoksessa on listattu vesihuollon kymmenen keskeisintä kehittämistarvetta lähivuosille. Lausuntopyyntö ja siihen liittyvä materiaali on liitteenä.

Vesihuoltouudistuksen tavoitteena on varmistaa kaikille turvallinen ja laadukas vesihuolto sekä edistää vesihuollon energia- ja resurssitehokkuutta. Tavoitteena on myös alan ilmastoneutraalius. Tavoitteiden saavuttaminen edellyttää, että uusin teknologia ja kiertotalouden ratkaisut otetaan entistä paremmin käyttöön.

Luonnoksessa tuodaan esiin mahdollisina toimenpiteinä esimerkiksi talouden ja toiminnan valvontamallia vesilaitoksille, jossa yhtenä tavoitteena on rajoittaa vesilaitosyksikön tulouttamista omistajalle ja toisaalta myös päästä eroon vesimaksujen alihinnittelusta. Luonnos tähtää myös vesihuoltoyksiköiden omaisuudenhallinnan suunnitelmallisuuteen, jonka johdosta laitosten tulisi ylläpitää tulevien vuosien investointisuunnitelmaa.

Luonnoksen kaikki keskeiset toimenpiteet on ryhmitelty ohjelmaluonnoksen sivulle 4, kuvaan 1. Kaikkiaan kymmenen toimenpidettä jäsentyvät lopulta kahden pääteeman alle: turvallinen ja laadukas vesihuolto, sekä ilmasto- neutraalisuus ja kiertotalous.

Luumäen kunnan hallintosäännön mukaan kukin lautakunta antaa itsenäisesti omaa toimialaansa koskevat lausunnot. Tätä asiaa koskeva lausuntopyyntö kohdistuu nimenomaisesti Luumäen kunnan vesilaitoksen toimintaan ja näin ollen tekninen lautakunta on Luumäen kunnan lausunnon antaja.

Ehdotus

Tekninen johtaja Erik Forstén

Luumäen kunnan tekninen lautakunta toteaa Luumäen kunnan lausuntona seuraavaa:

Visioista ja tavoitteista johdetut toimenpiteet jäävät suurelta osin niin suurpiirteisiksi, että todellisia vaikutuksia Luumäen kunnan vesilaitostoiminnalle on vaikea ennustaa ja sen johdosta myös Luumäen kunnan lausunto jää niin sanotusti ylätasolle. Kuitenkin Luumäen kunta näkee, että kaikki toimenpiteet ja viranomaisvalvonta, jotka edesauttavat vesilaitosten toiminnan jatkuvuutta, on kannatettavaa. Laitoksia koskevien varsinaisten toimenpiteiden suunnittelussa on otettava huomioon paitsi laitosten koko, myös laitosten toiminnan luonne.

Verkostotietojärjestelmät olisi hyvä saada käyttöön kaikilla kunnallisilla ja sitä suuremmilla laitoksilla, mutta siten, että toimijat voivat valita oman toimin-

ta-alustansa. Kuitenkin näiden järjestelmärajaratkaisujen yhteensovittaminen on erittäin tärkeää ja edellyttää valtakunnallista tukea. Muiden digitaalisten ratkaisuiden; kuten omaisuudenhallinnan tai tietomallintamisen järjestelyt; pitäisi olla toimijoille vapaaehtoisia.

Alueellisten osaamiskeskusten ja kiertotalouskeskittymien muodostumiseen liittyvä asia jää luonnoksessa lähinnä tahdonilmaukseksi. Tavoiteltuja kokonaisuuksia muodostuu jo tänä päivänä aitojen ja luontevien yhteistyötartteiden johdosta. Pieni taloudellinen tuki demonstraatioille ja kokeiluhankkeille on kannatettavaa erityisesti silloin, kun lopputuloksena on odotettavissa useille eri laitoksille hyödynnettäviä ratkaisuja.

Vesihuoltoalalle tullaan hyvin erilaisilla koulutus pohjilla, joten jo senkin vuoksi olisi varsin kannatettavaa luoda pätevyysvaatimukset, joihin on myös aito mahdollisuus saada nopeasti koulutettua olemassa olevaa henkilökuntaa. Tämä myös osaltaan kasvattaisi yhteiskunnallista turvallisuudentunnetta. Pitkällä tähtäimellä ohjelman ajatus urapolkujen kehittämisestä on hyvä suuntaus. Ohjelmassa on arvioitu hyvin osajien tarvetta tulevaisuudessa.

Vesilaitosten toiminnan ja laadun avaaminen yhä paremmin julkiseksi on kannatettava tavoite. Lopullisten ratkaisujen on kuitenkin oltava nimenomaisesti luottamusta rakentavaa tiedottamista. Esimerkiksi laitosten mahdollisessa "ranking" -listauksessa joku on aina viimeinen, vaikka kaikilla laitoksilla pisteytettävät kokonaisuudet olisivat hyvällä tasolla.

Kohdennetun neuvonnan ajatus on varsin kannatettava erityisesti pienien yksiköiden tukemiseksi. Budjetointi olisikin hyvä suunnitella ensimmäiseksi kahdeksi vuodeksi arviolta 50 toimijalle ja sen jälkeen esimerkiksi 10 toimijaa/vuosi. Avun saannin etusijalle pitäisi asettaa laitokset, joilla on mahdollisesti käyttöön tulevassa kriteeristöissä eniten ongelmia. Paras järjestely olisi nimenomaan viranomaisen neuvonta konsultti hankintojen tukemisen sijaan.

Toimintayksiköiden taloudenhallintaan liittyviin valvontamekanismeihin liittyy paljon ongelmia. Tulouttamisen toteuttamiseen löytyy erilaisia ratkaisuja, joiden järjestelyjä ei voida valvontatoimenpiteillä purkaa ja näin ollen toimijoiden tasapuolinen kohtelu vaarantunee. Yhtäläillä laitokset eivät ole toisiinsa nähden tasapuolisessa asemassa esimerkiksi kunnassa harjoitettavan maankäytönsuunnittelun johdosta. Vesilaitokset eivät ole taloudellisilta velvoitteiltaan täysin omavaltaisia ja tämä tulisi valvonnassa ottaa aidosti huomioon.

Velvoittavan lainsäädännön laiminlyöntien mahdolliset sanktiointimenettelyt edellyttävät perusteellista suunnittelua ja vuoropuhelua ennen lopullisia päätöksiä. Voidaanko esimerkiksi investointisuunnitelman oikeellisuutta tosiasiallisesti valvoa, mikäli valvova taho ei ole luotettavasti tietoinen esimerkiksi toimijan jakeluverkoston teknisestä kunnosta.

Päätös

Päätösehdotus hyväksyttiin yksimielisesti.

Otteen oikeaksi todistaa 26.1.2021

Erik Forstén
pöytäkirjanpitäjä